

FAPTA PREJUDICIABILĂ ÎN CAZUL INFRAȚIUNII PREVĂZUTE LA ALIN.(1) ART.349 DIN CODUL PENAL

Ghenadie PAVLIUC

Judecătoria sectorului Buiucani, mun. Chișinău

În studiul propus spre atenție se menționează: amenințarea prevăzută la alin.(1) art.349 CP RM nu se poate exprima în influențarea energetică asupra organismului victimei, care presupune contactul dintre corpul victimei, pe de o parte, și forțele animate sau neanimate antrenate de către făptuitor, pe de altă parte; între alin.(1) art.349 și art.155 CP RM există o relație de concurență dintre o normă specială și o normă generală (în sensul art.116 CP RM), nu o relație de concurență dintre o parte și un întreg (în sensul art.118 CP RM); art.155 CP RM poate fi aplicat alături de art.349 CP RM doar în acele situații când amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății este îndreptată nu doar asupra victimelor menționate în art.349 CP RM, ci și asupra acelor persoane care nu posedă calitățile speciale ale victimelor în cauză; în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM, are un caracter obligatoriu legătura dintre comiterea infracțiunii și activitatea de serviciu sau obștească a victimei etc.

Cuvinte-cheie: *faptă prejudiciabilă, violență psihică, amenințare, amenințare cu omor, amenințare cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, amenințare cu nimicirea bunurilor.*

THE PREJUDICIAL ACT OF THE OFFENCE SPECIFIED IN PAR.(1) ART.349 FROM THE PENAL CODE

Within the study brought to your attention are mentioned the following important facts with regard to the prejudicial act of the offence specified in par.(1) art.349 PC RM: the threat referred to at par.(1) art.349 PC RM cannot be expressed through the process of energetic influence on the victim's body, which requires the contact between the victim's body, on the one hand, and all the animate and inanimate forces applied by the offender, on the other hand; with regard to par.(1) art.349 and art.155 PC RM there is a relationship of competition between one special and one general norm (within the meaning of art.116 PC RM), and not a competition between a part and a whole as you would think (within the meaning of art.118 PC RM); art.155 PC RM can be applied together with art.349 PC RM only in those situations where the threat of murder or of serious battery or health harm is intended not only for the victims mentioned at art.349 PC RM, but also for those persons who do not possess the special qualities of the victims in question; with regard to the offence under par.(1) art.349 PC RM, the juxtaposition of the actual perpetration of the offence and the victims' work activity and civic duty is obligatory etc.

Keywords: *the prejudicial act, psychological violence, threat, murder threat, threat of serious battery or health harm, threat of destruction of property.*

În cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM, fapta prejudiciabilă se exprimă fie în amenințarea cu moartea (*a se citi* – cu omor), cu vătămarea integrității corporale sau a sănătății ori cu nimicirea bunurilor persoanei cu funcție de răspundere sau ale rudelor ei apropiate, fie în aceeași amenințare împotriva persoanei care își îndeplinește datoria obștească sau a rudelor ei apropiate în legătură cu participarea acestei persoane la prevenirea ori curmarea unei infracțiuni sau a unei fapte antisociale.

Din textul dispoziției alin.(1) art.349 CP RM rezultă că fapta prejudiciabilă corespunzătoare presupune prezența următoarelor modalități normative cu caracter alternativ: 1) amenințarea cu omor; 2) amenințarea cu vătămarea integrității corporale sau a sănătății; 3) amenințarea cu nimicirea bunurilor.

Toate aceste trei modalități reprezintă forme ale amenințării. Dincolo de nuanțe, elementul de convergență al acestor modalități îl constituie noțiunea de amenințare. La pct.5 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj”, nr.16 din 07.11.2005 [1], se explică: „Amenințarea se exprimă prin influențarea psihică a victimei, care o determină să adopte o conduită cerută de făptuitor”. Definițiile formulate în doctrina penală nu diferă ca esență de această definiție cu vocație de interpretare oficială: „acțiunea prin care se încearcă a se insufla altei persoane temerea că se găsește expusă unui pericol, anunțându-i prin orice mijloace că i se va pricinui un anumit rău” [2]; „acțiunea prin care o persoană aduce la cunoștința alteia că urmează să i se producă un rău, insuflându-i, în felul acesta, temerea pericolului în care se găsește” [3]; „acțiunea constituind o formă a violenței psihice, care presupune efectuarea de către făptuitor a unui act de natură să inspire victimei temere, care o pune în situația de a nu mai avea resursele psihice necesare pentru a rezista constrângerii” [4].

În principiu, toate aceste definiții se reduc la aceeași idee: amenințare constituie influențarea asupra psihicului victimei, care constă în anunțarea acesteia că va fi supusă unui rău în cazul în care nu se va supune voinței făptuitorului.

După părerea lui V.Manca, amenințarea presupune recurgerea făptuitorului la anumiți factori psihici: cuvinte, gesturi, demonstrarea armei etc. Pentru comparație, violența (fizică) implică influențarea energetică asupra organismului victimei, care presupune contactul dintre corpul victimei, pe de o parte, și corpul făptuitorului sau forțele animate sau neanimate, antrenate de către făptuitor, pe de altă parte [5]. Din perspectiva necesității de a diferenția amenințarea de violență (fizică), considerăm că în exemplele din practica judiciară pe care le vom prezenta mai jos a lipsit temeiul aplicării alin.(1) art.349 CP RM: *încercarea de a lovi victima cu un cuțit de bucătărie, încercare nereușită datorită evitării loviturii* [6]; *încercarea de a lovi victimele cu o țeavă de metal, încercare nereușită datorită evitării loviturii* [7]; *încercarea de a lovi victima cu cuțitul, încercare nereușită datorită imobilizării prompte a făptuitorului de către victimă* [8]; *încercarea de a lovi victima cu toporul în față, încercare nereușită datorită imobilizării prompte a făptuitorului de către victimă* [9]; *încercarea de a lovi victima cu furca în cutia toracică, încercare nereușită datorită imobilizării prompte a făptuitorului de către victimă* [10]; *aruncarea cuțitului în direcția victimei* [11]; *încercarea de a tampona victima cu automobilul* [12].

În aceste exemple, săvârșirea infracțiunii s-a concretizat în influențarea energetică asupra organismului victimei, care presupune contactul dintre corpul victimei, pe de o parte, și forțele neanimate antrenate de către făptuitor (cuțitul de bucătărie, țeava de metal, cuțitul, toporul, furca, automobilul), pe de altă parte. Faptul că realizarea intenției făptuitorului a eșuat nu înseamnă că trebuie să tratăm asemenea acțiuni ca exemple de amenințare. Pericolitatea sănătății victimei nu poate echivala cu vătămarea efectivă a libertății psihice (morale) a victimei. Este adevărat că amenințarea poate presupune aplicarea de către făptuitor a unor mijloace sau instrumente (de exemplu, demonstrarea armei). Însă, aceste mijloace sau instrumente sunt aplicate în scop de influențare asupra psihicului victimei, nu asupra organismului (fizicului) acesteia. În caz contrar, se va admite confuzia dintre violența psihică și violența fizică. În cazul infracțiunilor prevăzute la art.349 CP RM, consecințele unei astfel de confuzii se exprimă în stabilirea incorectă a soluției de calificare. În exemplele reproduse mai sus calificarea trebuia făcută, cel mai probabil, în baza lit.a) alin.(2) art.349 CP RM. Or, procedeele de aplicare a violenței fizice, la care au recurs făptuitorii, demonstrează pericolul pentru viața sau sănătatea victimelor. Totuși, dacă intenția făptuitorilor a constat în lipsirea victimelor de viață, nu ar fi exclusă posibilitatea aplicării răspunderii pentru tentativa la infracțiunea prevăzută la lit.d) alin.(2) art.145 CP RM.

Sub un alt aspect, P.Dungan, T.Medeanu și V.Pașca sunt de părere că „acțiunea de amenințare poate fi săvârșită fie în mod nemijlocit, fie prin mijloace de comunicare directă. Amenințarea este nemijlocită când funcționarul este prezent fizic la locul și în timpul comiterii acțiunii ultragiante..., iar săvârșirea faptei prin mijloace de comunicare directă presupune utilizarea de către făptuitor a unor mijloace tehnice de natură a realiza o comunicare, fără a fi necesară prezența fizică a funcționarului (de exemplu, folosirea telefonului, email-ului, scrisorilor, înregistrărilor audio-video etc.)” [13]. Astfel, într-o speță, *alin.(1) art.349 CP RM a fost aplicat deoarece făptuitorul a folosit telefonul mobil pentru a amenința victima cu omorul și cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății* [14]. Expunerea directă sau indirectă a amenințării nu are niciun impact asupra calificării faptei conform alin.(1) art.349 CP RM, însă poate fi luată în considerare la individualizarea pedepsei.

În altă ordine de idei, amenințarea trebuie delimitată de alte forme de influențare asupra psihicului victimei. Astfel, I.E. Suleimanova afirmă că nu constituie amenințare: hipnoza; stimularea electronică a creierului victimei în vederea supunerii acesteia voinței făptuitorului; alte asemenea forme de violență psihică [15]. Nu constituie exemple de amenințare nici unele forme de exercitare a amestecului în activitatea victimei, care apar în contextul infracțiunilor prevăzute la art.303 CP RM. În opinia lui S.Brînza și V.Stati, asemenea forme constituie: 1) exercitarea, în condiții de ilegalitate, de orice influențe, îndrumări sau control; 2) exercitarea, în condiții de ilegalitate, de restricții, presiuni sau ingerințe; 3) acordarea de informații sau sfaturi din partea oricăror persoane, structuri de stat sau instituții publice ori mijloace de informare în masă; 4) influențarea pe calea invocării unor interese de partid, interese publice, doctrine politice, sentimente etc. [16].

Pentru comparație, în legile penale ale altor state, în articolele care corespund cu art.349 CP RM, pe lângă amenințare sunt nominalizate alte forme de influențare asupra psihicului victimei (de exemplu, la: lit.a) art.1 al Secțiunii 13A-10-2 din Codul penal al statului Alabama [17]; § 162.235 din Codul penal al statului Oregon [18]; art.242 din Codul penal al Republicii Belize [19]).

Din perspectiva *de lege ferenda*, amintim că în Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative [20] se propune ca la alin.(1) art.349 CP RM să fie incriminată fapta de „ultragiere a persoanei cu funcție de răspundere, a persoanei publice sau a rudelor apropiate, manifestată prin jignirea premeditată a onoarei și demnității acestora, în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcționale, exprimată verbal, în scris sau prin alte mijloace de comunicare”.

Bineînțeles, amenințarea prevăzută de varianta în vigoare a alin.(1) art.349 CP RM trebuie delimitată de fapta prevăzută de varianta proiectată a aceleiași norme. Or, lezarea onoarei și demnității persoanei aduce atingere relațiilor sociale cu privire la onoarea și demnitatea persoanei, nu relațiilor sociale cu privire la libertatea psihică (morală) a persoanei.

Opiniile doctrinare privind conținutul noțiunii „lezarea onoarei și demnității persoanei” nu diferă mult una de alta. De exemplu, din punctul de vedere al lui A.I. Kizilov, lezarea onoarei și demnității persoanei constă în evaluarea negativă a acesteia, în discreditarea persoanei în ochii publicului sau în subminarea prestigiului moral al acesteia [21]. După părerea lui L.L. Kruglikov, lezarea onoarei și demnității persoanei se exprimă în evaluarea negativă a acesteia, ceea ce subminează atât sentimentul de stimă al persoanei față de ea însăși, cât și prestigiul ei în ochii altora [22]. În opinia lui N.I. Vetrov, lezarea onoarei și demnității persoanei constă în discreditarea acesteia și în subminarea prestigiului moral al persoanei în ochii altora și în raport cu sine însăși [23]. O notă de originalitate caracterizează punctul de vedere al lui N.B. Gulieva, care comportă un interes mai pronunțat pentru tema abordată în acest studiu: insultarea reprezentantului autorității publice se concretizează în evaluarea negativă a persoanei lui și a activității pe care o desfășoară, acestea reprezentând pentru făptuitor expresia sistemului de constrângere etatizată, nu a persoanei victimei în ansamblu [24]. Acest punct de vedere se sprijină pe următoarea idee: esența infracțiunilor prevăzute la art.349 CP RM trebuie s-o exprime obiectul juridic principal alături de obiectul juridic secundar. În cazul în care în condițiile prevăzute în varianta proiectată a alin.(1) art.349 CP RM se lezează onoarea și demnitatea, atunci, luând în considerare calitatea specială a victimei, se aduce atingere: în primul rând – relațiilor sociale cu privire la activitatea normală a autorității publice; în al doilea rând – relațiilor sociale cu privire la onoarea și demnitatea persoanei.

Din punctul de vedere al lui I.V. Ganja, pentru a constitui insulta (injuria), nu este obligatoriu ca lezarea onoarei și demnității persoanei să se exprime într-o formă obscenă. Insulta poate îmbrăca o formă decentă în cazul în care lezarea onoarei și demnității persoanei se realizează într-un mod politic și amabil [25]. De altă părere este T.Vertepova: forma obscenă este indispensabilă în vederea calificării faptei ca insultă. Spre deosebire de calomnie, care presupune răspândirea unor informații cu bună știință false, în cazul insultei evaluarea victimei poate corespunde realității, însă are o formă obscenă [26].

În această polemică, susținem poziția lui I.V. Ganja. Nici din prevederile art.69, alin.(16) art.287 și alin.(1) art.353 din Codul contravențional, nici din art.366 CP RM, nici din varianta proiectată a alin.(1) art.349 CP RM nu rezultă că lezarea onoarei și demnității persoanei ar trebui să adopte exclusiv o formă obscenă. Nu rezultă o asemenea concluzie nici din dispozițiile Legii cu privire la libertatea de exprimare, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 23.04.2010 [27]: „injurie – exprimare verbală, scrisă sau nonverbală care ofensează intenționat persoana și care contravine normelor de conduită general acceptate într-o societate democratică” (art.2); „se consideră injurie exprimarea care cumulează următoarele condiții: a) exprimarea intenționată verbală, scrisă sau nonverbală nu corespunde normelor de conduită general acceptate într-o societate democratică; b) permite identificarea persoanei vizate” (alin.(6) art.7).

În cele ce urmează ne vom axa pe examinarea celor trei modalități normative ale faptei prejudiciabile prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM.

După părerea lui V.Manea, „în cazul amenințării cu violența, nu este dificil a nuanța într-o consecutivitate ascendentă/descendentă gradul de pericol social al amenințării. Dacă luăm ca criteriu de ordonare a elementelor acestui sistem gradul de pericol social al violenței cu care se amenință, atunci, de exemplu, în ascendență, ordinea trebuie să fie următoarea: 1) amenințarea cu cauzarea unor leziuni corporale fără un prejudiciu adus sănătății; 2) amenințarea cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății; 3) amenințarea cu vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății; 4) amenințarea cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății; 5) amenințarea cu omor” [28].

Dintre aceste forme de amenințare cu violența doar ultima (și anume – amenințarea cu omor) este nominalizată expres în alin.(1) art.349 CP RM. Cealaltă formă a amenințării cu violența – amenințarea cu vătămarea integrității corporale sau a sănătății – este prezentată de legiuitor într-o manieră generică. Prin deducție,

ajungem la concluzia că prin „amenințarea cu vătămarea integrității corporale sau a sănătății” se are în vedere, după caz: a) amenințarea cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății; b) amenințarea cu vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății; c) amenințarea cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății. Diferențierea acestor forme de amenințare cu vătămarea integrității corporale sau a sănătății nu este relevantă în planul calificării faptei în baza alin.(1) art.349 CP RM, însă poate fi luată în considerare la individualizarea pedepsei. Relevanță similară comportă diferențierea dintre amenințarea cu omor și amenințarea cu vătămarea integrității corporale sau a sănătății. Nu intră sub incidența alin.(1) art.349 CP RM amenințarea cu cauzarea unor leziuni corporale fără un prejudiciu adus sănătății.

În alt context, V.Dobrinioiu și N.Neagu menționează: „Infrațiunea de ultraj, fiind o infrațiune complexă caracterizată prin calitatea specială a victimei, absoarbe în conținutul său alte infrațiuni îndreptate împotriva persoanei sau patrimoniului (amenințare (sublinierea ne aparține – *n.a.*), lovire sau alte violențe, vătămare corporală, distrugere etc.)” [29]. Infrațiunile prevăzute la art.349 CP RM (ca și infrațiunile corespondente prevăzute de legea penală română) nu sunt infrațiuni complexe. Din această cauză, infrațiunea prevăzută la alin.(1) art.349 CP RM nu poate absorbi infrațiunea prevăzută la art.155 CP RM. Între aceste două norme există o relație de concurență dintre o normă specială și o normă generală (în sensul art.116 CP RM), nu o relație de concurență dintre o parte și un întreg (în sensul art.118 CP RM).

Regula fixată la art.116 CP RM nu a fost respectată în următoarele spețe: • *A.M. a fost învinuit de comiterea infrațiunilor prevăzute la art.155 și la alin.(1) art.349 CP RM. În fapt, la 29.09.2010, aproximativ la ora 16.00, acesta se afla pe malul râului Nistru, în apropierea satului Dubăsarii Vechi, raionul Criuleni. În acel moment, în locul respectiv se găsea V.I. Acesta se afla în exercițiul funcției, deținând funcția de șef de post, ofițer operativ de sector al postului de poliție Dubăsarii Vechi al Comisariatului de poliție al raionului Criuleni. Pornind motorul unui motoferestrău cu lanț pe care-l avea asupra sa, A.M. s-a îndreptat spre V.I. Urmărindu-l cu motoferestrăul în funcțiune pe o distanță de aproximativ 55 metri, A.M. l-a amenințat pe V.I. cu omorul. Această amenințare a fost percepută de V.I. ca fiind una reală [30];* • *B.L. a fost învinuit de comiterea infrațiunilor prevăzute la art.155 și la alin.(1) art.349 CP RM. În fapt, la 11.05.2012, aproximativ la ora 20.00, acesta se afla pe un drum de țară din apropierea satului Copăceni, raionul Sângerei. În același loc, în acel moment se afla S.R., Comisarul interimar al Comisariatului de poliție al raionului Sângerei. Acesta exercita atribuțiile de examinare a comunicării parvenite din partea lui R.N., cu privire la distrugerea unor semănături. Pentru a sista activitatea de serviciu a lui S.R., B.L. a urcat în automobilul său și l-a îndreptat intenționat cu viteză în direcția acestuia. Amenințarea în cauză a fost percepută de S.R. ca fiind una reală [31].*

Considerăm că art.155 CP RM poate fi aplicat alături de art.349 CP RM doar în acele situații când amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății este îndreptată nu doar asupra victimelor menționate în art.349 CP RM, ci și asupra acelor persoane care nu posedă calitățile speciale ale victimelor în cauză. O asemenea ipoteză a fost stabilită într-un caz din practica judiciară [32]. În mod regretabil, într-o altă speță, aspectul analizat nu a fost luat în considerare: *E.E. a fost condamnat în baza lit.a), b) alin.(2) art.349 CP RM. În fapt, la 25.02.2009, aproximativ la ora 01.25, având asupra sa o armă de foc de model „IJ-58”, acesta a pătruns în magazinul „L.” din or. Ungheni. După declanșarea alarmei, pătrunderea ilegală a lui E.E. a fost descoperită de către colaboratorii de poliție. La solicitarea acestora de a se preda, E.E. a efectuat o împușcătură în direcția lor. Totodată, E.E. i-a amenințat cu omorul pe paznicii veniți la fața locului [33].*

În alt context, fapta prejudiciabilă prevăzută la alin.(1) art.349 CP RM cunoaște nu doar modalitățile normative de amenințare cu omor și de amenințare cu vătămarea integrității corporale sau a sănătății. Cea de-a treia modalitate normativă a faptei în cauză o constituie amenințarea cu nimicirea bunurilor.

Spre deosebire de celelalte două forme de amenințare specificate în alin.(1) art.349 CP RM, aceasta presupune amenințarea cu un rău îndreptat împotriva bunurilor victimei, nu împotriva victimei însăși. Despre conținutul noțiunii „amenințare cu nimicirea bunurilor” ne putem da seama din explicația formulată la pct.9 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj”, nr.16 din 07.11.2005 [34]: „Amenințarea cu distrugerea... bunurilor constituie însuflarea victimei a temerii că... bunurile vor fi aduse într-o asemenea stare, încât ele își vor pierde completamente calitatea și valoarea, neputând fi utilizate conform destinației chiar după efectuarea reparației”. Definițiile noțiunii „amenințare cu nimicirea bunurilor” din literatura de specialitate nu diferă mult de această explicație cu voacție de interpretare oficială [35].

Este necesar a preciza că amenințarea cu deteriorarea bunurilor nu intră sub incidența alin.(1) art.349 CP RM.

Amenințarea în sensul alin.(1) art.349 CP RM nu poate include alte forme decât cele care sunt nominalizate în această normă. Din acest punct de vedere, avem rezerve față de temeinicia aplicării într-o speță a *alin.(1) art.349 CP RM pentru amenințarea cu răfuiala fizică și cu concedierea din organele Ministerului Afacerilor Interne* [36]. În acest caz, nu este clar dacă răfuiala fizică presupune: 1) omorul victimei, 2) vătămarea integrității corporale ori a sănătății acesteia sau 3) cauzarea unor leziuni corporale fără un prejudiciu adus sănătății. Cât privește amenințarea cu concedierea din organele Ministerului Afacerilor Interne, aceasta nu se regăsește sub nicio formă în dispoziția alin.(1) art.349 CP RM.

În plan comparativ-istoric, vom menționa că, de exemplu, în art.206 CP RM din 1961 se stabilea răspunderea pentru „amenințarea cu omor, cu pricinuirea unor leziuni corporale sau cu nimicirea bunurilor, ori cu săvârșirea unor acțiuni nelegale (sublinierea ne aparține – *n.a.*) asupra unei persoane oficiale sau a rudelor ei apropiate, acțiuni în scopul de a-i contracara activitatea de serviciu sau obștească, ori de a-i schimba caracterul ei în interesul celui care amenință, precum și aceeași amenințare sau aceleași acțiuni săvârșite ilegal asupra unui cetățean sau asupra rudelor lui apropiate în legătură cu participarea lui la prevenirea, curmarea unei infracțiuni sau a unei fapte antisociale”. O sintagmă similară cu cea subliniată mai sus a fost folosită în art.384 „Amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unui cetățean care îndeplinește datoria obștească” din proiectul Codului penal al Republicii Moldova [37]. De asemenea, o concepție asemănătoare (care presupune oricare amenințare a victimei, indiferent de forma acesteia) a fost consacrată în alin.2 art.182 și în art.183 din Codul penal al României din 1865 [38]: „ultragiul făcut prin amenințări...”.

Sub aspect comparativ-juridic, menționăm că, de exemplu, în Codul penal al Japoniei [39], în conformitate cu art.95 (care corespunde cu art.349 CP RM), răspunderea se aplică pentru oricare amenințare asupra unei persoane cu funcție de răspundere. Concepții asemănătoare sunt promovate în: alin.1 art.277 din Codul penal al Chinei [40]; alin.(1) art.136 din Codul penal al Coreii de Sud [41]; art.189 din Codul penal al Bruneiului [42]; art.158 din Codul penal al Laosului [43].

Totodată, de exemplu, în art.255 (care corespunde cu art.349 CP RM) din Codul penal al României din 1936 [44] se utilizează sintagma „amenințări grave”. O sintagmă asemănătoare este folosită în art.550 (care corespunde cu art.349 CP RM) din Codul penal al Spaniei [45].

Schimbând vectorul investigației, ne vom concentra atenția pe un alt aspect ce caracterizează fapta prejudiciabilă prevăzută la alin.(1) art.349 CP RM.

Referindu-se la acest aspect, S.Brînza și V.Stati afirmă: „În ipoteza în care victima infracțiunii este persoana care își îndeplinește datoria obștească sau ruda ei apropiată, este important ca amenințarea (în oricare din cele trei modalități normative ale sale) să fie expusă anume în legătură cu participarea persoanei, care își îndeplinește datoria obștească, la prevenirea ori curmarea unei infracțiuni sau a unei fapte antisociale. În lipsa acestei legături, alin.(1) art.349 CP RM este inaplicabil” [46].

Considerăm că o legătură asemănătoare există în ipoteza în care victime sunt: 1) persoana cu funcție de răspundere; 2) ruda apropiată a persoanei cu funcție de răspundere. Despre aceasta ne vorbește sintagma „în scopul sistării activității ei (adică, a persoanei cu funcție de răspundere – *n.a.*) de serviciu ori schimbării caracterului ei în interesul celui care amenință sau al altei persoane”, folosită în alin.(1¹) art.349 CP RM. Așadar, și în această ipoteză făptuitorul săvârșește infracțiunea tocmai în legătură cu activitatea de serviciu a victimei, nu în legătură cu o altă activitate a acesteia. Cu referire la o situație apropiată menționată în legea penală rusă, este exprimat următorul punct de vedere: „Scopul infracțiunii constă în a împiedica victima să-și îndeplinească obligațiile de serviciu. Drept urmare, trebuie stabilită legătura causală dintre acțiunea făptuitorului și activitatea de serviciu a victimei” [47]. Nu diferă mult de această părere opiniile altor autori [48].

De menționat că în legile penale ale unor state, în normele similare cu art.349 CP RM, nu se prevede obligativitatea legăturii dintre comiterea infracțiunii și activitatea de serviciu sau obștească a victimei. De exemplu, potrivit alin.(3) art.147.2 din Codul penal al Australiei, victimă a amenințării cu cauzarea unor prejudicii poate fi chiar și o persoană care anterior a deținut o funcție de răspundere, indiferent dacă există sau nu o legătură cu activitatea de serviciu a acesteia [49]. Referitor la infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.349 CP RM (și celelalte infracțiuni prevăzute la art.349 CP RM), remarcăm că o asemenea legătură nu poate fi facultativă.

În pct.5.3 al Hotărârii Plenumului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP RM)”, nr.11 din 24.12.2012 [50], se explică:

„Expresia „în legătură cu” de la lit.d) alin.(2) art.145 CP RM se va interpreta în sensul că omorul poate fi săvârșit: 1) până la îndeplinirea obligațiilor de serviciu sau obștești (în scopul neadmiterii lor); 2) în momentul îndeplinirii obligațiilor respective (în scopul reprimării lor); 3) după îndeplinirea acelor obligații (din răzbunare pentru îndeplinirea lor)”. Considerăm că, sub acest aspect de consecuție temporală, aceleași trei ipoteze pot fi identificate în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM, atunci când victima acesteia este persoana care își îndeplinește datoria obștească sau ruda apropiată a acesteia. Nu același lucru se poate menționa vis-à-vis de cazul în care victima infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM este persoană cu funcție de răspundere sau rudă apropiată a acesteia. Or, sintagma „în scopul sistării activității ei de serviciu ori schimbării caracterului ei în interesul celui care amenință sau al altei persoane”, care se referă la acest caz, exclude posibilitatea comiterii infracțiunii după îndeplinirea de către persoana cu funcție de răspundere a activității de serviciu. Nu este cu puțință a sista o activitate care deja s-a încheiat. La fel, nu este cu puțință nici a schimba caracterul unei activități care deja s-a încheiat. Pentru comparație, în Codul penal al Elveției [51], în art.285 (care corespunde cu art.349 CP RM) se arată că infracțiunea poate fi comisă doar în timpul îndeplinirii de către funcționarul public a unei acțiuni în exercitarea funcției sale.

Se impune o concretizare privitoare la ipotezele nr.1 și 2 din explicația reprodușă mai sus, conținută la pct.5.3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP RM)”, nr.11 din 24.12.2012 [52]: luând în considerare conținutul dispoziției alin.(1) art.349 CP RM, scopul infracțiunii prevăzute la această normă îl constituie nu pur și simplu scopul neadmiterii îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau obștești ori al reprimării acestora, ci scopul sistării activității de serviciu sau obștești a victimei ori al schimbării caracterului acestei activități în interesul celui care amenință sau al altei persoane.

Cât privește ipoteza nr.3 specificată mai sus – săvârșirea infracțiunii după îndeplinirea obligațiilor de serviciu sau obștești – nu poate fi trecută cu vederea următoarea opinie: decalajul în timp dintre îndeplinirea de către victimă a obligațiilor de serviciu sau obștești și comiterea infracțiunii nu influențează asupra calificării faptei [53]. Susținem această opinie. Termenul în cauză nu este pasibil de prescripție, singura limitare firească fiind condiționată de durata vieții victimei și a făptuitorului.

Referitor la cazul în care victima infracțiunii este persoană cu funcție de răspundere sau rudă apropiată a acesteia, în literatura de specialitate se menționează: infracțiunea este comisă în legătură cu oricare activitate de serviciu a victimei, nu doar cu cea care ține de ocrotirea ordinii publice sau de asigurarea securității publice [54]. Această idee este valabilă în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM: 1) legiuitorul folosește sintagma „activitate de serviciu” fără a preciza caracteristicile acesteia; 2) în cazul examinat, victimă poate fi oricare persoană cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice, nu doar persoana cu funcție de răspundere în ale cărei atribuții intră ocrotirea ordinii publice sau asigurarea securității publice. De menționat că sintagma „atribuții funcționale” din Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative [55] (care ar veni să substituie sintagma „activitate de serviciu” din varianta în vigoare a alin.(1) art.349 CP RM) nu schimbă în esență concepția în cauză. Or, atribuții funcționale sunt cele care alcătuiesc funcția de serviciu a persoanei cu funcție de răspundere.

Considerăm că în următoarea speță lipsește legătura dintre activitatea de serviciu sau obștească a victimei și comiterea infracțiunii: *M.S. a fost învinuit de săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.155 și la alin.(1) art.349 CP RM. În fapt, la 06.12.2006, Judecătoria Economică a emis titlul executoriu privind demolarea unui gard de pe str. Colina Pușkin, mun. Chișinău. Acest gard a fost construit fără autorizație de către M.S., directorul întreprinderii „P.C.” SRL, pe terenul aparținând întreprinderii „S.” SRL, al cărei director era O.C. La 03.07.2009, în baza titlului executoriu sus-menționat, pentru executarea hotărârii instanței de judecată privind demolarea gardului, la fața locului s-au deplasat reprezentanții Preturii sectorului Râșcani, mun. Chișinău. În aceeași zi, în jurul orei 10.00, M.S. se afla în apropiere de gardul care urma să fie demolat. Urmărind sistarea demolării gardului respectiv, acesta a îndreptat arma din dotare de model „ČZ 75” în direcția lui O.C. și V.C. (ultimul fiind consilier în Consiliul municipal Chișinău), care asistau la procesul demolării. M.S. i-a amenințat pe acești doi cu omor și cu vătămarea gravă a integrității corporale, existând pericolul realizării acestei amenințări [56].*

În acest exemplu, O.C. nu are calitatea de persoană cu funcție de răspundere. În același timp, nu există niciun temei de a considera că infracțiunea a fost comisă în legătură cu participarea lui O.C. (ca persoană care își îndeplinește datoria obștească) la prevenirea ori curmarea unei infracțiuni sau a unei fapte antisociale. La

rândul său, V.C. are calitatea de persoană cu funcție de răspundere. Însă, V.C. doar a asistat la procesul demolării, nu a luat parte la acest proces (și nici nu avea competența să participe la un asemenea proces). Nu există niciun temei de a considera că infracțiunea a fost săvârșită în scopul sistării activității de serviciu a lui V.C. sau în scopul schimbării caracterului acestei activități în interesul lui M.S. sau al altei persoane. Drept urmare, învinuirea de săvârșire a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM a fost lipsită de temei. Urma să fie aplicat numai art.155 CP RM. În afară de aceasta, în exemplul analizat calificarea faptei în baza alin.(1) art.349 CP RM vine în contradicție cu regula stabilită la art.116 CP RM. În context, avem rezerve față de opinia exprimată de I.P. Certihina, care se referă la o ipoteză similară cu cea enunțată la alin.(1) art.349 CP RM: „Amenințarea cu violența, care nu este legată de activitatea de serviciu sau obștească desfășurată de victimă, nu are un caracter penal” [57]. Lipsa legăturii dintre comiterea infracțiunii și activitatea de serviciu sau obștească a victimei nu poate constitui o cauză care înlătură caracterul penal al faptei. O asemenea cauză nu este și nici nu poate fi prevăzută în Capitolul III din Partea Generală a Codului penal. Soluția admisibilă este aplicarea normei generale, adică – a art.155 CP RM. Pur și simplu, în cazul infracțiunii prevăzute la acest articol legătura dintre comiterea infracțiunii și activitatea de serviciu sau obștească a victimei nu poartă un caracter obligatoriu.

În alt context, în doctrina penală, în calitate de condiție obligatorie este menționat caracterul legitim – după formă și după conținut – al activității desfășurate de victimă, în legătură cu care este săvârșită infracțiunea [58]. Așadar, activitatea desfășurată de victima infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM trebuie să corespundă ordinii stabilite de lege și să nu constituie un abuz sau o depășire a atribuțiilor conferite victimei. De exemplu, conform alin.(1)-(3) art.25 al Legii cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 27.12.2012 [59], polițistul își exercită atribuțiile, dispune de drepturile și îndeplinește obligațiile, care îi revin potrivit legii, în limitele competenței și conform funcției deținute. Cerințele legale ale polițistului înaintate în procesul exercitării atribuțiilor de serviciu sunt obligatorii pentru executare de către toate persoanele fizice și juridice. Neîndeplinirea cerințelor legale ale polițistului, precum și alte acțiuni sau inacțiuni ce împiedică exercitarea atribuțiilor sale atrag după sine răspunderea stabilită de legislație.

Prevederi apropiate există în alte acte normative ce reglementează statutul persoanelor cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice. De asemenea, dispoziții similare există în actele normative ce reglementează activitatea persoanelor care își îndeplinesc datoria obștească. De exemplu, potrivit alin.(4) art.9 al Legii cu privire la gărzile populare, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 06.02.1997 [60], opunerea de rezistență acțiunilor legitime ale membrilor gărzilor populare, atentarea la viața, sănătatea și demnitatea acestora în timpul îndeplinirii obligațiilor atrag răspunderea stabilită de legislația în vigoare. Totodată, potrivit art.10 din aceeași lege, pentru depășirea drepturilor acordate, membrii gărzii populare poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

Nu trebuie trecute cu vederea nici prevederile normative care stabilesc condițiile și limitele în care pot fi aplicate forța, mijloacele speciale sau arma de foc: alin.(3) art.4 din Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 27.12.2012 [61]; pct.204-231 din anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, nr.583 din 26.05.2006 [62]; Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Nomenclatorului mijloacelor speciale, al tipurilor de arme de foc și al munițiilor aferente, precum și a regulilor de aplicare a acestora, nr.474 din 19.06.2014 [63]; Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la aprobarea mijloacelor speciale și a regulilor de aplicare a acestora de către colaboratorii organelor de interne și militarii trupelor de carabinieri ale Ministerului Afacerilor Interne, nr.1275 din 15.02.1993 [64], etc.

În orice caz, de fiecare dată, la calificare urmează să se verifice dacă au fost încălcate sau nu reglementările care stabilesc condițiile și limitele îndeplinirii de către victimă a obligațiilor de serviciu sau obștești. Doar în lipsa unor asemenea încălcări poate fi aplicat alin.(1) art.349 CP RM.

Considerăm că în următoarea speță nu a fost încălcată nicio normă care statuează caracterul legitim al îndeplinirii de către victime a obligațiilor de serviciu: *S.N. a fost condamnat potrivit alin.(1) art.349 CP RM. În fapt, la 12.12.2006, în cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală într-o cauză penală, prin încheierea judecătorului de instrucție de la Judecătoria sectorului Râșcani, mun. Chișinău, a fost autorizată percheziția la domiciliul lui S.N. Efectuarea acesteia a fost pusă în sarcina colaboratorilor de poliție ai Comisariatului*

de poliție al sectorului Râșcani, mun. Chișinău, T.V., C.A. și O.I., precum și a ofițerului de urmărire penală C.I. În aceeași zi, T.V., C.A., O.I. și C.I. s-au prezentat la domiciliul lui S.N. La sosire, aceștia au solicitat să le fie permis accesul în apartament. Însă, S.N. a refuzat să deschidă ușa apartamentului, amenințându-i că va aplica arma de foc în cazul în care vor încerca să intre [65]. Din analiza prevederilor Codului de procedură penală, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 14.03.2003 [66] (și anume – a alin.(7) art.11, alin.(2) art.12, pct.3) art.41, pct.6) alin.(2) art.57, alin.(3) art.125, alin.(2) și (5) art.127, alin.(2) art.128 etc.), rezultă caracterul legitim al îndeplinirii de către victime a obligațiilor de serviciu. Deci, a fost justificată aplicarea alin.(1) art.349 CP RM pentru fapta săvârșită de S.N.

Făcând o paralelă cu ipotezele relevante menționate în legile penale ale altor state, menționăm că, de exemplu, în Codul penal al Germaniei [67], în alin.(3) § 113 (care corespunde cu art.349 CP RM), se stabilește că pedeapsa nu se aplică în ipoteza în care victima fie cu bună știință a manifestat un comportament nelegitim față de făptuitor, fie a considerat eronat că acționează legitim în raport cu făptuitorul. La alin.(4) art.317 (care corespunde cu art.349 CP RM) din Codul penal al Croației [68] se prevede că, dacă săvârșirea infracțiunii este provocată de tratamentul ilegal, nechibzuit sau nepoliticos din partea funcționarului sau a persoanei autorizate să-l ajute, instanța de judecată poate să nu aplice pedeapsa. În condiții similare, potrivit alin.(5) art.382 (care corespunde cu art.349 CP RM) din Codul penal al Macedoniei [69], făptuitorul este liberat de pedeapsă. În Codul penal al Poloniei [70], în § 2 art.222 (care corespunde cu art.349 CP RM), se prevede că făptuitorul poate fi liberat de pedeapsă sau i se poate atenua pedeapsa, în cazul în care infracțiunea pe care a săvârșit-o a avut drept cauză comportamentul nelegitim al victimei. (Cu această ocazie, menționăm că lit.g) alin.(1) art.76 CP RM conține următoarea dispoziție: „La stabilirea pedepsei se consideră circumstanță atenuantă... ilegalitatea sau imoralitatea acțiunilor victimei, dacă ele au provocat infracțiunea”). În Codul penal al Norvegiei [71], în § 127 (care corespunde cu art.349 CP RM), la alineatul 2 se prevede răspunderea pentru persoana cu funcție de răspundere care a provocat comiterea infracțiunii împotriva sa, prin comportamentul nelegitim pe care l-a manifestat.

În contextul legii penale autohtone, dacă amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății are drept cauză comportamentul nelegitim al victimei, răspunderea nu poate fi aplicată conform alin.(1) art.349 CP RM. În acest caz, poate fi aplicată norma generală, și anume – art.155 CP RM. În afară de aceasta, pedeapsa aplicată făptuitorului poate fi atenuată în corespundere cu lit.g) alin.(1) art.76 CP RM. Soluția de aplicare a art.155 CP RM rezultă implicit din explicația care privește o ipoteză asemănătoare legată de săvârșirea omorului: „Dacă omorul este săvârșit în legătură cu activitatea nelegitimă a victimei (de exemplu, în legătură cu excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu), un atare omor se va califica în baza art.145 CP RM (cu excepția lit.d) alin.(2) al acestui articol)” (pct.5.3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP RM)”, nr.11 din 24.12.2012 [72]).

În altă ordine de idei, va fi examinat momentul de consumare a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM.

Referitor la infracțiunea corespondentă prevăzută de legea penală rusă, S.A. Razumov afirmă că aceasta se consideră consumată din momentul expunerii amenințării [73]. Considerăm că, într-un astfel de caz, relațiile sociale cu privire la libertatea psihică (morală) a persoanei vor fi doar periclitare, nu vătămăte efectiv. S.M. Kiseev menționează just: dacă amenințarea nu ajunge la destinatar, vom fi în prezența tentativei de infracțiune [74]. De aceea, suntem solidari cu autorii care consideră că infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.349 CP RM se consideră consumată din momentul percepției adecvate a amenințării de către victimă [75].

La fel, suntem de acord cu părerea că, pentru consumarea infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM, nu are importanță dacă, în rezultatul acțiunii făptuitorului, victima a reușit sau nu să desfășoare activitatea de serviciu ori să-și îndeplinească sau nu datoria obștească [76]. O asemenea împrejurare poate fi luată în considerare la individualizarea pedepsei.

Precizăm că după consumarea infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM nu mai este posibilă prelungirea activității infracționale prevăzute la această normă. Activitatea infracțională desfășurată după acest moment ar putea necesita calificare de sine stătătoare. Din aceste considerente, avem rezerve față de soluția de calificare din următoarea speță: *C.Gh. a fost condamnat în baza lit.b) alin.(2) art.349 CP RM. În fapt, la 10.02.2013, aproximativ la ora 00.15, acesta se afla la postul de poliție amplasat în clădirea Primăriei din satul Molovata Nouă, raionul Dubăsari. Fiind în stare de ebrietate, C.Gh. l-a amenințat pe ofițerul operativ*

de sector al acestui post de poliție, F.C., care se afla în exercitarea atribuțiilor de serviciu, cu vătămarea integrității corporale sau a sănătății. Motivul amenințării l-a constituit întocmirea de către F.C., la 28.12.2012, a două procese contravenționale în privința lui C.Gh. Ulterior, în aceeași zi, aproximativ la ora 01.00, utilizând substanțe inflamabile, în scopul sistării activității de serviciu a lui F.C., C.Gh. a incendiat încăperea postului de poliție sus-menționat. În rezultat, au fost distruse bunuri în valoare de 32.716,84 lei [77]. În cazul examinat, calificarea urma să fie făcută în baza alin.(1) art.349 și alin.(1¹) art.349 CP RM. Nu este posibil ca o singură infracțiune să aibă două momente de consumare. După consumarea infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM, C.Gh. a săvârșit infracțiunea prevăzută la alin.(1¹) art.349 CP RM. Nu este posibil ca cele săvârșite de C.Gh. să fi avut la bază o singură intenție infracțională. Conținutul prevederilor alin.(1) și (1¹) art.349 CP RM nu lasă loc pentru o asemenea posibilitate.

Încheind analiza faptei prejudiciabile din cadrul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM, este necesar a menționa că în Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative [78] se propune dezincriminarea acestei fapte. Nu considerăm oportună o asemenea modificare. Inițiativa de incriminare a insultei în cadrul ultrajului nu trebuie să implice dezincriminarea amenințării din cadrul ultrajului. Valorile sociale care caracterizează persoana victimelor infracțiunilor prevăzute la art.349 CP RM nu trebuie apărute într-un mod selectiv, în baza unor criterii neclare. Aceasta ar contraveni sensului literar al termenului „ultraj”: „ofensă, insultă, amenințare, act de violență împotriva unui reprezentant al autorității publice aflat în exercițiul funcțiunii (și care constituie o infracțiune)” [79]. La fel, aceasta ar neglija tradiția juridică și experiența legislativă relevantă a altor state. Nu în ultimul rând, alin.(1) art.349 CP RM este o normă care se aplică relativ frecvent în practică. Deci, și sub acest aspect praxiologic nu există temeiuri de a dezincrimina fapta prevăzută de norma în cauză.

Analiza faptei prejudiciabile din cadrul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM ne permite să formulăm următoarele **concluzii**:

1) în sensul alin.(1) art.349 CP RM, prin „amenințare” se înțelege influențarea asupra psihicului victimei, care constă în anunțarea acesteia că va fi supusă unui rău în cazul în care nu se va supune voinței făptuitorului;

2) amenințarea prevăzută la alin.(1) art.349 CP RM nu se poate exprima în influențarea energetică asupra organismului victimei, care presupune contactul dintre corpul victimei, pe de o parte, și forțele animate sau neanimate antrenate de către făptuitor, pe de altă parte;

3) între alin.(1) art.349 și art.155 CP RM există o relație de concurență dintre o normă specială și o normă generală (în sensul art.116 CP RM), nu o relație de concurență dintre o parte și un întreg (în sensul art.118 CP RM);

4) art.155 CP RM poate fi aplicat alături de art.349 CP RM doar în acele situații când amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății este îndreptată nu doar asupra victimelor menționate în art.349 CP RM, ci și asupra acelor persoane care nu posedă calitățile speciale ale victimelor în cauză;

5) în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM, are un caracter obligatoriu legătura dintre comiterea infracțiunii și activitatea de serviciu sau obștească a victimei;

6) în ipoteza în care victimă este persoana care își îndeplinește datoria obștească sau ruda apropiată a acesteia, infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.349 CP RM poate fi săvârșită: 1) până la îndeplinirea obligațiilor de serviciu sau obștești; 2) în momentul îndeplinirii obligațiilor respective; 3) după îndeplinirea acelor obligații;

7) în ipoteza în care victimă este persoana cu funcție de răspundere sau ruda apropiată a acesteia, infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.349 CP RM poate fi săvârșită: 1) până la îndeplinirea obligațiilor de serviciu sau obștești; 2) în momentul îndeplinirii obligațiilor respective;

8) de fiecare dată, la calificare, urmează să se verifice dacă au fost încălcate sau nu reglementările care stabilesc condițiile și limitele îndeplinirii de către victimă a obligațiilor de serviciu sau obștești. Doar în lipsa unor asemenea încălcări poate fi aplicat alin.(1) art.349 CP RM;

9) dacă amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății are drept cauză comportamentul nelegitim al victimei, poate fi aplicată norma generală, și anume – art.155 CP RM;

10) nu este oportună dezincriminarea faptei prevăzute la alin.(1) art.349 CP RM.

Referințe:

1. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj”, nr.16 din 07.11.2005. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=11 (Accesat: 05.08.2015)
2. RĂTESCU, C., IONESCU-DOLJ, I., PERIȚEANU, I.Gr. și alții. *Codul penal adnotat. Vol.III. Partea Specială, II.* București: Socec, 1937, p.246.
3. LOGHIN, O., TOADER, T. *Drept penal român. Partea Specială.* București: Șansa, 1999, p.152.
4. BRÎNZA, S. Infracțiunile atipice prevăzute în Capitolul II al Părții Speciale a Codului penal: analiză de drept penal. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*. Seria „Științe sociale”, 2014, nr.3, p.105-118.
5. MANEA, V. Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.286 CP RM: modalitatea de terorizare a condamnaților porniți pe calea corectării. În: *Revista Națională de Drept*, 2008, nr.12, p.56-66.
6. Sentința Judecătorei raionului Strășeni din 11.02.2015. Dosarul nr.1-51/15. <http://jst.justice.md> (Accesat: 05.08.2015)
7. Sentința Judecătorei raionului Strășeni din 03.11.2014. Dosarul nr.1-140/14. <http://jst.justice.md> (Accesat: 05.08.2015)
8. Sentința Judecătorei sectorului Buiucani, mun. Chișinău, din 30.06.2015. Dosarul nr.1-357/15. <http://jbu.justice.md> (Accesat: 05.08.2015); Sentința Judecătorei raionului Strășeni din 23.06.2015. Dosarul nr.1-236/15. <http://jst.justice.md> (Accesat: 05.08.2015)
9. Sentința Judecătorei raionului Dubăsari din 09.11.2011. Dosarul nr.1-65/10. <http://jdb.justice.md> (Accesat: 05.08.2015)
10. Sentința Judecătorei raionului Dubăsari din 20.08.2013. Dosarul nr.1-70/13. <http://jdb.justice.md> (Accesat: 05.08.2015)
11. Sentința Judecătorei raionului Ialoveni din 17.10.2012. Dosarul nr.1-391/12. <http://jia.justice.md> (Accesat: 05.08.2015)
12. Приговор Суда района Комрат от 9 декабря 2014 г. Дело № 1-65/15. <http://jco.justice.md> (Accesat: 05.08.2015)
13. DUNGAN, P., MEDEANU, T., PAȘCA, V. *Manual de drept penal. Partea Specială. Vol.2.* București: Universul Juridic, 2011, p.12.
14. Sentința Judecătorei raionului Orhei din 08.02.2012. Dosarul nr.1-199/11. <http://jor.justice.md> (Accesat: 05.08.2015)
15. СУЛЕЙМАНОВА, И.Е. *Насильственные преступления против представителей власти в сфере порядка управления: уголовно-правовое и криминологическое исследование: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук.* Уфа, 2015, с.88.
16. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.II.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p.729.
17. Alabama Code – Section 13A-10-2. <http://codes.lp.findlaw.com/alcode/13A/10/1> (Accesat: 05.08.2015)
18. Vol.4. Criminal Procedure, Crimes. <http://www.oregonlaws.org/ors/162.235> (Accesat: 05.08.2015)
19. Criminal Code, Chapter 101 of the Laws of Belize. http://www.oas.org/juridico/mla/en/blz/en_blz-int-text-cc.pdf (Accesat: 05.08.2015)
20. Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul contravențional și Codul penal). <http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2127> (Accesat: 05.08.2015)
21. КИЗИЛОВ, А.Ю. *Уголовно-правовое обеспечение управленческой деятельности представителей власти: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук.* Ульяновск, 2002, с.133.
22. КРУГЛИКОВ, Л.Л. *Преступления против личности.* Ярославль: ЯрГУ, 1998, с.16.
23. *Уголовное право России. Особенная часть* / Под ред. Н.И. Ветрова и Ю.И. Ляпунова. Москва: Новый юрист, 1998, с.117.
24. ГУЛИЕВА, Н.Б. Уголовно-правовая защита чести и достоинства представителя власти. В: *Вестник КемГУ*, 2013, № 4, p.270-273.
25. ГАНЖА, Ю.В. *Преступления против чести и достоинства личности: уголовно-правовая и криминологическая характеристика: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук.* Краснодар, 2007, с.19.
26. ВЕРТЕПОВА, Т. *Оскорбление как форма нарушения конституционного права человека на личное достоинство.* http://www.law-n-life.ru/arch/123/123_Vertepova.doc (Accesat: 05.08.2015)
27. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.117-118.
28. MANEA, V. Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.286 CP RM: modalitatea de terorizare a condamnaților porniți pe calea corectării. În: *Revista Națională de Drept*, 2008, nr.12, p.56-66.
29. DOBRINOIU, V., NEAGU, N. *Drept penal. Partea Specială.* București: Universul Juridic, 2014, p.328.
30. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 02.11.2011. Dosarul nr.1ra-773/11. www.csj.md (Accesat: 05.08.2015)
31. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 12.04.2014. Dosarul nr.1ra-528/14. www.csj.md (Accesat: 05.08.2015)
32. Sentința Judecătorei raionului Cahul din 16.03.2012. Dosarul nr.1-156/12. <http://jch.justice.md> (Accesat: 05.08.2015)
33. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 30.06.2010. Dosarul nr.1ra-808/10. www.csj.md (Accesat: 05.08.2015)
34. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj”, nr.16 din 07.11.2005. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=11 (Accesat: 05.08.2015)

35. CRIJANOVSCI, S. *Aspecte teoretice și practice ale infracțiunii de șantaj*. Chișinău: CEP USM, 2012, p.138-139; STATI, V. *Infracțiuni economice: Note de curs*. Chișinău: CEP USM, 2014, p.224.
36. Sentința Judecătorei raionului Ungheni din 23.06.2014. Dosarul nr.1-178/14. <http://jun.justice.md> (Accesat: 05.08.2015)
37. *Codul penal al Republicii Moldova. Proiect*. Chișinău: Garuda-Art, 1999.
38. HAMANGIU, C. *Codul general al României. Legi uzuale. Vol.I. Codul penal*. București: Librăria Leon Alcalay, 1914, p.1232.
39. Penal Code (Act No.45 of 1907). www.cas.go.jp/jp/seisaku/hourei/data/PC.pdf (Accesat: 05.08.2015)
40. Criminal Law of the People's Republic of China. <http://www.fmprc.gov.cn/ce/cgvienna/eng/dbtyw/jdwt/crimelaw/t209043.htm> (Accesat: 05.08.2015)
41. The Criminal Act. <http://www.law.go.kr/engLsSc.do?menuId=0&subMenu=5&query=%ED%98%95%EB%B2%95#liBgcolor6> (Accesat: 05.08.2015)
42. Laws of Brunei. Chapter 22. Penal Code. <http://www.commonlii.org/bn/legis/pc22130/> (Accesat: 05.08.2015)
43. The Penal Code of the Lao People's Democratic Republic. www.ilp.gov.la/Lao_Law/Penal_Law.pdf (Accesat: 05.08.2015)
44. Monitorul Oficial al României, 1936, nr.65.
45. Código Penal. <http://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444> (Accesat: 05.08.2015)
46. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p.1067.
47. ПИТУЛЬКО, К.В., КОРЯКОВЦЕВ, В.В. *Уголовное право. Особенная часть*. Санкт-Петербург: Питер, 2010, с.313-314.
48. *Уголовное право России. Часть Особенная* / Под ред. А.И. Рарога. Москва: ИМПЭ, 1998, с.431; *Уголовное право Российской Федерации. Особенная Часть* / Под ред. Б.Т. Разгильдиева, А.Н. Красикова. Саратов: СЮИ МВД России, 1999, с.570; *Уголовное право: Часть Общая. Часть Особенная* / Под ред. А.С. Михлина. Москва: Юриспруденция, 2000, с.228; *Уголовное право России. Часть Особенная* / Под ред. Л.Л. Кругликова. Москва: Волтерс Клувер, 2005, с.401; *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации* / Под ред. А.А. Чекалина, В.Т. Томина, В.В. Сверчкова. Москва: Юрайт-Издат, 2006, с.531; ДАВИДОВИЧ, І.І. *Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють правопорядок*: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ, 2007, с.5.
49. Criminal Code Act 1995. <https://www.comlaw.gov.au/Details/C2015C00368> (Accesat: 05.08.2015)
50. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP RM)”, nr.11 din 24.12.2012. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=44 (Accesat: 05.08.2015)
51. Code pénal suisse. <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19370083/index.html> (Accesat: 05.08.2015)
52. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP RM)”, nr.11 din 24.12.2012. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=44 (Accesat: 05.08.2015)
53. *Уголовное право России. Особенная часть* / Под ред. Н.И. Ветрова и Ю.И. Ляпунова. Москва: Новый юрист, 1998, с.675; *Уголовное право России. Особенная часть* / Под ред. В.Н. Кудрявцева, В.В. Лунеева, А.В.Наумова. Москва: Юристъ, 2005, с.470.
54. *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации* / Под ред. В.М. Лебедева. Москва: Юрайт-Издат, 2004, с.357; *Уголовное право. Особенная часть* / Под ред. И.Я. Козаченко, Г.П. Новоселова. Москва: Норма, 2008, с.895.
55. Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul contravențional și Codul penal). <http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2127> (Accesat: 05.08.2015)
56. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 29.01.2014. Dosarul nr.1ra-181/14. www.csj.md (Accesat: 05.08.2015)
57. ЧЕРТИХИНА, Ю.П. Место преступления, предусмотренного ст.318 УК РФ, в системе преступлений против порядка управления. В: *Общество: политика, экономика, право*, 2014, № 2, с.57-59.
58. DIACONESCU, D., DUVAC, C. *Tratat de drept penal. Partea Specială*. București: C.H. Beck, 2009, p.342; DUNGAN, P., MEDEANU, T., PAȘCA, V. *Manual de drept penal. Partea Specială. Vol.2*. București: Universul Juridic, 2011, p.13; PASCU, I., DOBRINOIU, V., HOTCA, M.A. *Noul Cod penal comentat*. București: Universul Juridic, 2014, p.345; *Уголовное право России. Особенная часть* / Под ред. Н.И. Ветрова и Ю.И. Ляпунова. Москва: Новый юрист, 1998, с.675; ЯКОВЛЕВА, С.А. *Уголовно-правовая оценка насилия в отношении представителя власти в связи с исполнением им должностных обязанностей*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Казань, 2003, с.7; НАУМОВ, А.В. *Практика применения Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий судебной практики и доктринальное толкование*. Москва: Волтерс Клувер, 2005, с.414; БАТЫЧКО, В.Т. *Уголовное право. Общая и Особенная части*. Таганрог: ТГРУ, 2006, с.296; *Уголовное право. Особенная часть* / Под ред. И.Я. Козаченко, Г.П. Новоселова. Москва: Норма, 2008, с.895; *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации* / Под ред.

- A.В. Бриллиантова. Москва: Проспект, 2010, с.714; СУЛЕЙМАНОВА, И.Е. *Насильственные преступления против представителей власти в сфере порядка управления: уголовно-правовое и криминологическое исследование*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Уфа, 2015, с.3.
59. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.42-47.
60. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.22-23.
61. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.42-47.
62. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.91-94.
63. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.167-168.
64. Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1993, nr.2.
65. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 12.11.2008. Dosarul nr.1ra-1261/08. www.csj.md (Accesat: 05.08.2015)
66. Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 2003, nr.104-110.
67. Strafgesetzbuch (StGB). http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/___113.html (Accesat: 05.08.2015)
68. Kazneni zakon. <http://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon> (Accesat: 05.08.2015)
69. Кривичниот законик. В: *Службен весник на Република Македонија*, 1996, № 37.
70. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny. <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970880553> (Accesat: 05.08.2015)
71. Almindelig borgerlig Straffelov. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2-5#KAPITTEL_2-5 (Accesat: 05.08.2015)
72. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP RM)”, nr.11 din 24.12.2012. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=44 (Accesat: 05.08.2015)
73. *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации* / Под ред. В.И. Радченко. Москва: Проспект, 2008, с.299.
74. КИСИЕВ, С.М. Угроза применения насилия в отношении представителя власти (ч.1 ст.318 УК РФ). В: *Бизнес в законе*, 2008, № 4, с.30-33.
75. BRÎNZA, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V. et al. *Drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Cartier, 2005, p.712; BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p.1037; BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p.1068.
76. *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации* / Под ред. Л.Л. Кругликова. Москва: Волтерс Клувер, 2005, с.440; *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации* / Под ред. В.И. Радченко. Москва: Проспект, 2008, с.299.
77. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 18.12.2013. Dosarul nr.1ra-1212/13. www.csj.md (Accesat: 05.08.2015)
78. Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul contravențional și Codul penal). <http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2127> (Accesat: 06.08.2015)
79. *Dicționarul explicativ al limbii române* / Sub red. lui I.Coteanu, L.Seche, M.Seche. București: Univers Enciclopedic, 1998, p.582.

Prezentat la 11.12.2015